

que latinorum genus introduxit, non pertinet ad peregrinos manumittentes, sicut et Octavianus probat. Prætor non permittet manumissum servire, nisi aliter lege peregrina caveatur. — 15. Minor viginti annorum manumittere non potest, nec vindicta, nec testamento; itaque nec latinum facere potest: tantum enim apud consilium manumittere potest servum suum, causa probata. — 16. Is autem qui manumittitur apud amicos, quotcumque sit annorum, latinus fit; et solum ei hoc prodest libertas, ut postea iterum possit ex vindicta vel testamento manumitti, et civis romanus fieri. — 17. Mulier sine tutoris auctoritate..., nisi jus liberorum habeat; tunc enim ex vindicta sine tutore potest manumittere. Unde si mulier absens liberum esse jusserit, quæ jus liberorum non habeat, quæsitum est an tutoris ejus auctoritatem præstaret eo tempore quo epistola scribitur servo a domina... Julianus negat: existimat enim eo tempore debere auctoritatem præstare quo peragitur libertas: tunc enim peragi intelligitur, quando servus cognoverit dominæ voluntatem. Sed Neratius Priscus probat libertatem servo competere: sufficere enim, quando epistola scribitur, adhiberi auctoritatem tutoris.

Cujus sententia ex constitutione imperiali confirmata est. — 18. Servum pignori datum civem romanum facere debitor non potest, nisi si solvendo sit. Obstat enim libertati lex Ælia Sentia, quæ vetat servum creditorum causa manumissum civem romanum fieri... sed latinum... — 19. Et qui in censu manumittitur, si triginta annos habeat, civitate romana potitur. Censu autem Romæ agi solet. Censu lustrum conditur. Est autem lustrum quinquennale tempus, quo Roma lustratur. Sed debet hic servus ex jure quirritium manumittentis esse, ut civis romanus fieri possit. Magna tamen dissensio est inter prudentes, utrum eo tempore vires accipiant omnia, in quo census, an in eo tempore in quo lustrum conditur. Sunt enim qui existimant, non alias vires accipere quæ aguntur in censu, nisi hæc dies sequatur qua lustrum conditur. Existimant enim censum descendere ad diem lustrum, non lustrum decurrere ad diem censum. Quod ideo quæsitum est, quoniam omnia quæ in censu aguntur, lustrum consumantur. Sed in civitate romana tantum censum agi notum est: in provinciis autem magis professionibus utuntur.

HERENNIUS MODESTINUS

LIBRO DIFFERENTIARUM II.

TIT.

DE DEPOSITO VEL COMMENDATO.

* Commendati judicio conventus est culpam præstare cogitur: qui vero depositi conventur, de dolo non etiam de culpa condemnandus est. Commodat enim contractu, quia utriusque contrahentis utilitas intervenit, utrumque præstatur: in depositi vero cum sola deponentis utilitas vertitur, ibi dolo tantum præstatur. Sed in ceteris quoque partibus juris ista regula custoditur: sic enim et in fiducia judicio, et in actione rei uxoriæ et dolo et culpa deducitur; quia utriusque contrahentis utilitas intervenit. In mandati vero judicio dolo, non etiam tutoris utilitas in administratione versatur. Depositum damnatum infamis est: qui

vero commodati damnatum non fit infamis. Alter enim propter dolum, alter propter culpam condemnatur. Actione depositi conventus cibarium nomine apud eundem judicem utiliter experitur: at is cui res commendata est, improbe cibarium exactionem intendit. Impensas tamen necessarias jure persequitur, quas forte in ægrum vel alias laborantem impenderit. Respondit: Res apud te deposita si subripiatur, dominus [domui] habet furti actionem, quamvis apud quem res deposita est intersit ob impensas in rem factas se retinere. Is vero cui res commendata sit, furti experiri debet, si modo solvenda actio fuerit, commodati semper in simplum competit: depositi vero nonnumquam in duplum, scilicet si ruinæ, vel naufragii, vel incendii, aut tumultus causa res deponatur.

1. Vide collationem legum M. et R. x. 2. — 2. Pithoeus legendum putat: «COMMODATI JUDICIO CONVENTUS ETIAM CULPAM, etc.» — 3. Pithoeus ita repleri posse putat: dolo et culpa præstatur.

FURTUS: IREMQUE IN TUTELA JUDICIO QUAMVIS PEPILLI NON ETIAM, etc. — 4. Schult. si modo solvendo fuerit. Actio commodati, etc.

GAII INSTITUTIONES

CUM JUSTINIANI INSTITUTIONIBUS

COLLATÆ.

COMMENTARIUS PRIMUS.

1. « Omnes populi qui legibus et moribus reguntur, partim suo proprio, partim communi omnium hominum jure utuntur. » Nam quod quisque populus ipse sibi jus constituit, id ipsius proprium est vocaturque jus civile, quasi jus proprium ipsius civitatis. Quod vero naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes populos peræque

custoditur, vocaturque jus gentium, quasi quo jure omnes gentes utuntur. Populus itaque romanus partim suo proprio, partim communi omnium hominum jure utitur. Quæ singula qualia sint, suis locis proponemus. — 2. Constant autem jura ex legibus, plebiscitis, senatusconsultis, consuetudine, et auctoritate principum. — 3. Inst. 1. 2. 2. 1.

titutionibus principum, edictis eorum qui jus edicendi habent, responsis prudentium. — 3. Lex est, quod populus jubet atque constituit; plebiscitum est, quod plebs jubet atque constituit. Plebs autem a populo eo distat, quod populi appellatione universi cives significantur, connumeratis etiam patriciis; plebis autem appellatione sine patriciis ceteri cives significantur. Unde olim patricii dicebant plebiscitis se non teneri, quia sine auctoritate eorum facta essent. Sed postea lex Hortensia lata est, qua cautum est ut plebiscita universum populum tenerent; itaque eo modo legibus exæquata sunt. — 4. Senatusconsultum est, quod senatus jubet atque constituit. Idque legis vicem obtinet; quamvis fuit quæsitum. — 5. Constitutio principis est, quod imperator decreto vel edicto vel epistola constituit; nec unquam dubitatum est, quin id legis vicem obtineat, cum ipse imperator per legem imperium accipiat. — 6. Jus autem edicendi habent magistratus populi romani. Sed amplissimum jus est in edictis duorum prætorum, urbani et peregrini, quorum in provinciis jurisdictionem præsidem earum habent; item in edictis ædilium curulium, quorum jurisdictionem in provinciis populi romani quæstores habent: nam in provincias Caesaris omnino quæstores non mittuntur, et ob id hoc edictum in his provinciis non proponitur. — 7. Responsa prudentium sunt sententiæ et opiniones eorum quibus permissum est jura condere: quorum omnium si in unum sententiæ concurrant, id quod ita sentiunt legis vicem obtinet; si vero dissentiant, judicium licet, quam velit sententiam sequi. Idque rescripto divi Hadriani significatur.

8. Omne autem jus quo utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones. Sed prius videamus de personis.

9. Et quidem summa divisio de jure personarum hæc est, quod omnes homines aut liberi sunt aut servi. — 10. Rursus liberorum hominum alii ingenui sunt, alii libertini. — 11. Ingenui sunt, qui liberi nati sunt; libertini sunt, qui ex justa servitute manumissi sunt. — 12. Rursus libertinorum tria sunt genera; nam aut cives romani, aut latini, aut deditionum numero sunt: de quibus singulis dispiciamus, ac prius de deditionibus.

13. Lege itaque Ælia Sentia cavetur, ut qui servi a dominis pœnæ nomine vincti sunt, quibusve stigmata inscripta sunt, deve quibus ob noxam quæstio tormentis habita sit, et in ea noxa fuisse convicti sint, quique ut ferro aut cum bestiis depugnant traditi sint, inve ludum custodiæ conjecti fuerint, et postea vel ab eodem domino vel ab alio manumissi, ejusdem conditionis liberi fiant, cujus conditionis sunt peregrini deditionis. — 14. Vocantur autem sic qui quondam adversus populum romanum armis susceptis pugnaverunt, et deinde victi se dederunt. — 15. Hujus ergo turpitudinis servos quocumque modo et e juscumque ætatis manumissos, etsi pleno jure dominorum fuerint, nunquam aut cives romanos aut latinos fieri dicemus, sed omnimodo deditionum numero constitui intelligemus.

16. Si vero in nulla tali turpitudine sit servus, manumissum modo civem romanum, modo latinum fieri dicemus. — 17. Nam in cujus persona tria hæc concurrunt, ut major sit annorum triginta, et ex jure quirritium domini, et justa ac legitima manumissione liberetur, id est, vindicta aut censu aut testamento, is civis romanus fit: sin vero aliquid eorum deerit, latinus erit.

18. Quod autem de ætate servi requiritur, lege Ælia Sentia introductum est; nam ea lex minores xxx annorum servos non aliter voluit manumissos cives romanos fieri, quam si vindicta, apud consilium justa causa manumissionis approbata, liberati fuerint. — 19. Justa autem causa manumissionis est veluti si quis filium filiamve, aut fratrem sororemve naturalem, aut alumnam, aut pædagogum, aut servum procuratoris habendi gratia, aut ancillam matrimonii causa, apud consilium manumittat.

20. Consilium autem adhibetur in urbe Roma quidem quinque senatorum et quinque equitum romanorum puberum, in provinciis autem viginti recuperatorum civium romanorum: idque fit ultimo die conventus: sed Romæ certis diebus apud consilium manumittuntur. Majores vero triginta annorum servi semper manumitti solent, adeo ut vel in transitu manumittantur, veluti cum prætor aut proconsul in balneum vel in theatrum eat. — 21. Præterea minor triginta annorum servus manumissione potest civis romanus fieri, si ab eo domino qui solvendo non erat testamento liber et heres relictus sit. — 22. si... creditor... sex... debitoris... legis... pecunia... traditione... mancipationibus.

1. Inst. 1. 2. 2. 1. — 2. Id. 2. 4. — 3. Id. 2. 5. — 4. Id. 2. 6. — 5. Id. 2. 7. — 6. Id. 2. 8. — 7. Id. 2. 8. — 8. Id. 3. — 9. Id. 4. — 10. Id. 4. — 11. Id. 5. — 12. Id. 2. 3. — 13. Id. 2. 3. — 14. Id. 16. Id. 6. 2. 5. — 17. Id. 5. 2. 1.

latinum... is quia... — 22... manumissi sunt Latini Juniani dicuntur; latini ideo nam adsimilati sunt latinis coloniariis; juniani, ideo vero quia per legem Juniam libertatem acceperunt, cum olim servi viderentur esse. — 23. Non tamen illis permittit lex Junia, nec ipsis testamentum facere, nec ex testamento alieno capere, nec tutores testamento dari. — 24. Quod autem diximus, ex testamento eos capere non posse, ita intelligendum est, ut nihil directo hereditatis legatorumve nomine eos posse capere dicamus: alioquin per fideicommissum capere possunt. — 25. Hi vero qui deditionum numero sunt, nullo modo ex testamento capere possunt, non magis quam qui liber peregrinusque est; nec ipsi testamentum facere possunt secundum quod plerisque placuit. — 26. Pessimam itaque libertas eorum est, qui deditionum numero sunt: nec ulla lege, aut senatusconsulto, aut constitutione principali aditus illis ad civitatem romanam datur. — 27. Quin et in urbe Roma vel intra centesimum urbem Romæ miliarium morari prohibentur, et si contra fecerint ipsi bonaque eorum publice venire jubentur ea conditione, ut ne in urbe Roma vel intra centesimum urbem Romæ miliarium serviant, neve unquam manumittantur; et si manumissi fuerint, servi populi romani esse jubentur: et hæc ita lege Ælia Sentia comprehensa sunt.

28. Latini multis modis ad civitatem romanam perveniunt. — 29. Statim enim eadem lege Ælia Sentia cautum est, ut minores triginta annorum manumissi et latini facti, si uxores duxerint vel cives romanas vel latinas coloniarias, vel ejusdem conditionis cujus et ipsi essent, idque testati fuerint adhibitis non minus quam septem testibus civibus romanis puberibus, et filium procreaverint, et si filius anniculus fuerit, permittatur eis, si velint, per eam legem adire prætorem vel in provinciis presidem provinciæ, et approbare se ex lege Ælia Sentia liberorum causa uxorem duxisse, et ex ea filium anniculum habere: et si is, apud quem causa probata est, id ita esse pronuntiaverit, tunc et ipse latinus (et filius) et uxor ejus, si et ipsa ejusdem conditionis sit, cives romani esse jubentur. — 30. Ideo autem in ipso filio adjectimus, si et ipse ejusdem conditionis sit, quia si uxor latini civis romana est, qui ex ea nascitur, ex novo senatusconsulto quod auctore divo Hadriano factum est, civis romanus nascitur. — 31. Hoc tamen jus adipiscendæ civitatis romanæ, etiamsi soli minores triginta annorum manumissi et latini facti ex lege Ælia Sentia habuerint, tamen postea senatusconsulto quod Pegaso et Pusione consulis factum est, etiam majoribus triginta annorum manumissis latinis factis concessum est. — 32. Ceterum etiamsi ante accesserit latinus, quam anniculi filii causam probaret, potest mater ejus causam probare, et sic et ipsa fiet civis romana.

... ipse filius cujus... debet causam probare, ut... de filio anniculo... illis... dominis... quirritium... cavent... in ejus loc... — 33. Edificio... non minus quam partem... patrimonii sui impenderit, jus quirritium consequatur... — 34... frumenti... ad jus quirritium... consecutus... jus quirritium fuerit... — 35. Si quis alicujus et in bonis et ex jure quirritium sit, manumissus ab eodem scilicet, et latinus fieri potest, et jus quirritium consequi.

36. Non tamen cuicumque volent manumittere licet. — 37. Nam is qui in fraudem creditorum vel in fraudem patroni manumittit, nihil agit, quia lex Ælia Sentia impedit libertatem. — 38. Item eadem lege minori xx annorum domino non aliter manumittere permittitur, quam si vindicta apud consilium justa causa manumissionis approbata fuerit. — 39. Justæ autem causæ manumissionis sunt, veluti si quis patrem, aut matrem, aut pædagogum, aut collectaneum manumittat: sed et ille casus, quas superius in servo minore xxx annorum exposuimus, ad hunc quoque casum de quo loquimur, adferri possunt. Item ex diverso hæc casus, quas in minore xx annorum domino retulimus, porrigi possunt et ad servum minorem xxx annorum. — 40. Cum ergo certus modus manumittendi minoribus xx annorum dominis per legem Æliam Sentiam constitutus sit: evenit, ut qui xiv annos ætatis expleverit, licet testamentum facere possit, et in eo heredem sibi instituire legataque relinquere possit, tamen si adhuc minor sit annorum xx, libertatem servo dare non possit. — 41. Et quamvis latinum facere velit minor xx annorum dominus, tamen nihilominus debet apud consilium causam probare, et ita postea inter amicos manumittere.

1. Desideratur pagina ad ejus argumentum pertinet hic locus Epitome: « Latini sunt qui aut per epistolam aut inter amicos aut contrivi adhibitione manumittuntur. » — 2. Locus in hunc fere modum restitui posse videtur: Lex Julia cautum est, ut latinus si in perficiendo edificio Romæ non minus quam partem semisariam patrimonii sui impenderit, jus quirritium consequatur. — 3. Hæc articulus ad liberationem pertinet, de qua legitur in Epitome: « Nam et latini patronorum beneficio, id est, si iterum ab ipsis in testamento, aut in ecclesia, aut ante consilem manumittantur, civium romanorum privilegium consequuntur. » — 4. Inst. 1. 6. 2. 4. — 5. Id. 6. 6. Id. 7. Id. 2. 4. — 6. Id. 2. 5. — 7. Id. 2. 7.

42. Præterea lege Furia Caninia certus modus constitutus est in servis testamento manumittendis¹. — 43. Nam ei qui plures quam duos, neque plures quam decem servos habeat, usque ad partem dimidiam ejus numeri manumittere permittitur; ei vero, qui plures quam x, neque plures quam xxx servos habeat, usque ad tertiam partem ejus numeri manumittere permittitur: at ei qui plures quam xxx, neque plures quam centum habeat, usque ad partem quartam..... datur: novissime ei qui plures quam c habeat, nec plures quam d..... permittitur, quam ut quintam partem, neque plures.....; sed prescribitur lex ne cui plures manumittere liceat quam c. si quis unum servum omnino aut duos habeat..... et ideo liberam habet potestatem manumittendi. — 44. Ac nec ad eos..... omnino hæc lex pertinet, qui sine testamento manumittunt; itaque licet iis qui vindicta aut censu aut inter amicos manumittunt, totam familiam suam liberare: scilicet si alia causa non impediat libertatem. — 45. Sed quod de numero servorum testamento manumittendorum diximus, ita intelligemus, ut ex eo numero, ex quo dimidia aut tertia aut quarta aut quinta pars liberari potest, utique tot manumittere liceat, quot ex antecedenti numero licuit: et hoc ipsa lege provisum est; erat enim sane absurdum, ut x servorum domino quinque liberare liceret, quia usque ad dimidiam partem (ex eo) numero manumittere ei conceditur,..... xii servos habenti non plures liceret manumittere quam xv; at eis qui plures quam x, neque..... liberari..... concedat². — 46. Nam et si testamento scriptis in orbem servis libertas data sit, quia nullus ordo manumissionis invenitur, nulli liberi erunt; quia lex Furia Caninia, quæ in fraudem ejus facta sint, rescindit: sunt etiam specialia senatusconsulta, quibus rescissa sunt ea quæ in fraudem ejus legis excogitata sunt.

47. In summa sciendum est, (quod) lege Ælia Sentia cautum est, ut qui creditorum fraudandorum causa manumissi sint, liberi non fiant, hoc etiam ad peregrinos pertinere; senatus (enim) ita censuit ex auctoritate Hadriani: cetera vero jura ejus legis ad peregrinos non pertinere.

48. Sequitur de jure personarum alia divisio; nam quedam personæ sui juris sunt, quedam alieno juri sunt subjectæ. — 49. Sed rursus earum personarum quæ alieno juri subjectæ sunt, aliæ in potestate, aliæ in manu, aliæ in mancipio sunt.

50. Videamus nunc de iis quæ alieno juri subjectæ sint: (nam) si cognoverimus quæ istæ personæ sint, simul intelligemus quæ sui juris sint.

51. Ac prius dispiciamus de iis qui in aliena potestate sunt.

52. In potestate itaque sunt servi dominorum, quæ quidem potestas juris gentium est: nam apud omnes pæraque gentes animadvertere possumus, dominis in servos vitæ necisque potestatem esse, et quodcumque per servum adquiritur, id domino adquiritur. — 53. Sed hoc tempore neque civibus romanis, nec ullis aliis hominibus qui sub imperio populi romani sunt, licet supra modum et sine causa in servos suos sævire. Nam ex constitutione sacratissimi imperatoris Antonini, qui sine causa servum suum occiderit, non minus teneri jubetur, quam qui alienum servum occiderit. Sed et major quoque asperitas dominorum per ejusdem principis constitutionem coercetur; nam consultus a quibusdam præsidibus provinciarum de his servis, qui ad fanæ Deorum vel ad status principum confugiunt, præcepit ut, si intolerabilis videatur dominorum sævitiæ, cogantur servos suos vendere. Et utrumque recte fit; male enim nostro jure uti non debemus: quia ratione et prodigis interdicitur bonorum suorum administratio. — 54. Ceterum cum apud civis romanos duplex sit dominium, nam vel in bonis vel ex jure quiritium, vel ex utroque jure cujusquam servus esse intelligitur; ita demum servum in potestate domini esse dicemus, si in bonis ejus sit, etiamsi simul ex jure quiritium ejusdem non sit: nam qui nudum jus quiritium in servo habet, is potestatem habere non intelligitur.

55. Item in potestate nostra sunt liberi nostri, quos justis nuptiis procreavimus: quod jus proprium civium romanorum est; fere enim nulli alii sunt homines, qui talem in filios suos habent potestatem, qualem nos habemus: idque divus Hadrianus edicto, quod proposuit de his qui sibi liberisque suis ab eo civitatem romanam petebant, significavit; nec me præterit Galatarum gentem credere, in potestate parentum liberis esse.

1. Inst. I, 7. — 2. Ad materiam quam Gaius hoc loco tractasse censendum est, præliantur in Epit. leguntur (lib. 1, tit. 2, § 2): « Nam si aliquis testamento plures manumittere voluerit, quam quot continet numerus supra scriptus, ordo servandus est: ut illis tantum libertas dedit, qui prius manumissi sunt, usque ad illum numerum quem explicatio continet superius comprehensas: qui vero post supra constitutum numerum manumissi leguntur, in servitute eos certum est permanere. Quod si non nominatim servi vel ancillæ in testamento manumittantur, sed confuse omnes servos suos vel ancillæ in testamento manumittere voluerit, nulli penitus firma esse jubetur hoc ordine data libertas, sed omnes in servitute conditione, qui hoc ordine manumissi sunt, permanebunt. » V. infra comment. 1, § 259; Inst. 4, Sent. 14, § 1. Ulp. 1, fragm. 5. — 3. Inst. I, 5. — 4. Id. — 5. Id. — 6. Id. — 7. Id., § 1. — 8. Id., § 2. — 9. Id., § 1. — 10. Id., § 2.

56. Habent autem in potestate liberos cives romani, si cives romanas uxores duxerint, vel etiam latinas peregrinasve cum quibus connubium habeant; cum enim connubium id efficiat, ut liberi patris conditionem sequantur, evenit, ut non (solum) cives romani fiant, sed in potestate patris sint. — 57. Unde et veteranis quibusdam concedi solet principalibus constitutionibus connubium cum his latinis peregrinisve, quas primas post missionem uxores duxerint; et qui ex eo matrimonio nascuntur, et cives romani, et in potestate parentum fiunt.....

58. Non omnes nobis uxores ducere licet; nam a quadam nuptiis abstinere debemus. — 59. Inter eas enim personas, quæ parentum liberorumve locum inter se obtinent, nuptiæ contrahi non possunt, nec inter eas connubium est: velut inter patrem et filiam, vel matrem et filium, vel avum et neptem; et si tales personæ inter se coierint, nefarias atque incestas nuptias contraxisse dicuntur; et hæc adeo ita sunt ut, quamvis per adoptionem parentum liberorumve loco sibi esse ceperint, non possint inter se matrimonio conjungi: in tantum, ut etiam dissoluta adoptione idem juris maneat; itaque eam, quæ nobis adoptione filia aut neptis loco esse ceperit, non poterimus uxorem ducere, quamvis eam emancipaverimus. — 60. Inter eas quoque personas quæ ex transverso gradu cognatione junguntur, est quedam similis observatio, sed non tanta. — 61. Sane inter fratrem et sororem prohibita sunt nuptiæ, sive eodem patre eademque matre nati fuerint, sive alterutro eorum: sed si qua per adoptionem soror mihi esse ceperit, quamvis quidem constat adoptio, sane inter me et eam nuptiæ non possunt consistere; cum vero per emancipationem adoptio dissoluta sit, potero eam uxorem ducere. Sed et si ego emancipatus fuero, nihil impedimento erit nuptiis. — 62. Fratris filiam uxorem ducere licet, idque primum in usum venit, cum divus Claudius Agrippinam fratris sui filiam uxorem duxisset; sororis vero filiam uxorem ducere non licet: et hæc ita principalibus constitutionibus significatur. Item amitam et materteram uxorem ducere non licet. — 63. Item eam, quæ nobis quondam socrus aut nurus aut privigna aut noverca fuit, ideo autem diximus quondam, quia si adhuc constant ex nuptiis per quas talis adfinitas quesita est, alia ratione inter nos nuptiæ esse non possunt, quia neque eadem duobus nupta esse potest, neque idem duas uxores habere. — 64. Ergo si quis nefarias atque incestas nuptias contraxerit, neque uxorem habere videtur, neque liberos: hi enim qui ex eo coitu nascuntur, matrem quidem habere videntur, patrem vero non utique, nec ob id in potestate ejus sunt, sed quales sunt ii quos mater vulgo concepit; nam et hi patrem habere non intelliguntur, cum pater incertus sit. Unde solent spurii filii appellari, vel a græca voce quasi σπυραδην concepti, vel quasi sine patre filii.

65. Aliquando autem evenit, ut liberi statim ut nati sunt, parentum in potestate non fiant, at postea tamen redigantur in potestatem. — 66. Itaque si latinus, ex lege Ælia Sentia uxore ducta, filium procreaverit, aut latinum ex latina, aut civem romanum ex cive romana, non habebit eum in potestate..... simul ergo eum in potestate sua habere incipit. — 67. Item si civis romanus latinam aut peregrinam uxorem duxerit per ignorantiam, cum eam civem romanam esse crederet, et filium procreaverit, hic non est in potestate; quia ne quidem civis romanus est, sed aut latinus aut peregrinus, id est ejus conditionis cujus et mater fuerit, quia non aliter quisquam ad patris conditionem accedit, quam si inter patrem et matrem ejus connubium sit: sed ex senatusconsulto permittitur causam erroris probare, et ita uxor quoque et filius ad civitatem romanam perveniunt, et ex eo tempore incipit filius in potestate patris esse. Idem juris est si eam per ignorantiam uxorem duxerit, quæ dediticiorum numero est; nisi quod uxor non fit civis romana. — 68. Item si civis romana per errorem nupta sit peregrino tamquam cive romano, permittitur ei causam erroris probare, et ita filius quoque et maritus ad civitatem romanam perveniunt, et æque simul incipit filius in potestate patris esse. Idem juris est si peregrino tamquam latino ex lege Ælia Sentia nupta sit; nam et de hoc specialiter senatusconsulto cavetur. Idem juris est aliquatenus, si ei qui dediticiorum numero est, tamquam cive romano, aut latino ex lege Ælia Sentia, nupta sit: nisi quod scilicet qui dediticiorum numero est, in sua conditione permanet; et ideo filius, quamvis fiat civis romanus, in potestatem patris non redigitur. — 69. Item si latina peregrino, quem latinum esse crederet, nupsit, potest ex senatusconsulto, filio nato, causam erroris probare; et ita omnes fiunt cives romani, et filius in potestate patrie esse incipit. — 70. Idem juris omnino est, si latinus per errorem pere-

grinam quasi latinam, aut civem romanam ex lege Ælia Sentia uxorem duxerit. — 71. Præterea si civis romanus, qui se credidisset latinum, duxisset latinam, permittitur ei filio nato, erroris causam probare, tamquam si ex lege Ælia Sentia uxorem duxisset. Item his qui, licet cives romani essent, peregrinos se esse credidissent et peregrinas uxores duxissent, permittitur ex senatusconsulto, filio nato, causam erroris probare: quo facto, peregrina uxor civis romana et filius..... non solum ad civitatem romanam pervenit, sed etiam in potestatem patris redigitur. — 72. Quæcumque de filio esse diximus, eadem et de filia dicta intelligemus. — 73. Sed quantum ad erroris causam probandam attinet, nihil interest cujus ætatis filius sive filia sit..... Latinus..... qui..... si minor anniculo sit filius filiaque, causa probari non potest; nec me præterit in aliquo rescripto divi Hadriani ita esse constitutum, tamquam quod ad erroris quoque causam probandam..... imperator..... tuendam dedit. — 74. Item peregrino..... uxorem duxisset, et filio nato alias civitatem romanam consecutus esset: deinde cum quaereretur an causam probare posset, rescriptis imperator Antoninus, perinde posse eum causam probare, atque si peregrinus mansisset; ex quo colligimus, etiam peregrinum causam probare posse. — 75..... diximus..... errore..... peregrinus..... errore..... matrimonium..... ea quæ superius..... intervenit..... — 76..... uxorem duxerit sicut supra quoque diximus, justum matrimonium contrahi; et tunc ex iis qui nascitur, civis romanus est, et in potestate patris erit. — 77. Itaque si civis romana peregrino..... filius est tamquam si ex peregrino eum procreasset hoc..... tempore et senatusconsulto, quod auctore divo Hadriano factum est, etsi non fuerit connubium inter civem romanam et peregrinum, qui nascitur justus patris filius est. — 78. Quod autem diximus, inter civem romanam peregrinamque matrimonio contracto, eum qui nascitur peregrinum..... eadem lege..... si partus..... quæ et connubium non sit..... peregrinus ex eo coitu nascitur..... necessaria lex..... est..... accedit qua parte..... jubet lex..... peregrina peregrinum..... nam etiam..... lege..... futurum erat: adeo autem hoc ita est, ut..... — 79..... sed etiam, qui latini nominantur: sed ad alios latinos pertinet, qui proprios populos propriasque civitates habebant, et erant peregrinorum numero..... — 80. Ex contrario, ex latino et cive romana qui nascitur, civis romanus nascitur: fuerunt tamen qui putaverunt ex lege Ælia Sentia contracto matrimonio latinum nasci, quia videtur eo casu per legem Æliam Sentiam et Juniam connubium inter eos dari; et semper connubium efficit ut qui nascitur patris conditioni accedat: aliter vero contracto matrimonio, eum qui nascitur jure gentium matris conditionem sequi..... sed hoc jure utimur ex senatusconsulto, quo, auctore divo Hadriano, significatur ut..... ex latino et cive romana natus civis romanus nascatur. — 81. His conveniunt etiam illud senatusconsulto, divo Hadriano sacratissimo auctore, significatur, ut ex latino et peregrina, item contra ex peregrino et latina qui nascitur, matris conditionem sequatur. — 82. Illud quoque his conveniens est, quod ex ancilla et libero jure gentium servus nascitur, et ex libera et servo liber nascitur. — 83. Animadvertere tamen debemus nec juris gentium regulam, (si eam) vel lex aliqua, vel quod legis vicem obtinet, aliquo casu commutaverit. — 84. Ecce enim ex senatusconsulto Claudiano poterat civis romana, quæ alieno servo volente domino ejus coisset, ipsa ex pactone libera permanere, sed servum procreare: nam quod inter eam et dominum istius servi conveniret, ex senatusconsulto ratum esse jubetur; sed postea divus Hadrianus iniquitate rei et inegalitatis juris motus restituit juri gentium regulam, ut cum ipsa mulier libera permaneat, liberum pariat. — 85. Ex (diverso, ex) ancilla et libero poterant liberi nasci: nam ea lege cavetur ut, si quis cum aliena ancilla quam credebatur liberam esse, coierit, siqui-

1. Inst. I, 10, § 1. — 2. Id. — 3. Id., § 2. — 4. Id. — 5. Id., § 3. — 6. Id. — 7. Id., § 5. — 8. Id., § 6 et 7. — 9. Id., § 12 et 13. et 5, § 4. — 10. Id., § 13. — 11. Sententia hæc esse videtur: filio ancilla facta et causa probata, latinum, præterquam quod civitatem adipiscitur tam ipse, quam uxor ejus et filius, si eadem conditionis sint, fieri, ere etiam in potestate habere filium.

dem masculi nascantur, liberi sint; si vero feminae, ad eum pertineant cujus mater ancilla fuerit; sed et in hac specie divus Vespasianus inegalitatis juris motus restituit juri gentium regulam, ut omnimodo, etiamsi masculi nascantur, servi sint ejus cujus et mater fuerit. — 86. Sed illa pars ejusdem legis salva est, ut ex libera et servo alieno quem sciebat servum esse, servi nascantur. Itaque apud quos talis lex non est, qui nascitur, jure gentium matris conditionem sequitur, et ob id liber est.

87. Quibus autem casibus matris et non patris conditionem sequitur qui nascitur, iisdem casibus in potestate eum patris, etiamsi is civis romanus sit, non esse plus quam manifestum est; et ideo superius retulimus, quibusdam casibus per errorem non justo contracto matrimonio, senatum intervenire et emendare vitium matrimonii, eoque modo plerumque efficere ut in potestatem patris filius redigatur. — 88. Sed si ancilla ex cive romano conceperit, deinde manumissa cive romana facta sit, et tunc pariat, licet civis romanus sit qui nascitur, sicut pater ejus, non tamen in potestate patris est; quia neque ex justo coitu conceptus est, neque ex ullo senatusconsulto talis coitus quasi justus constituitur. 89. Quod autem placuit, si ancilla ex cive romano conceperit, deinde manumissa pepererit, qui nascitur liberum nasci, naturali ratione fit; nam hi qui illegitime concipiuntur, statum sumunt ex eo tempore quo nascuntur: itaque si ex libera nascuntur, liberi fiunt; nec interest ex quo mater eos conceperit, cum ancilla fuerit. At hi qui legitime concipiuntur, ex conceptionis tempore statum sumunt. — 90. Itaque si cui mulieri cive romane prægnanti aqua et igni interdictum fuerit, eoque modo peregrina fiat, et tunc pariat, complures distinguunt et putant, siquidem ex justis nuptiis conceperit, civem romanum ex ea nasci; si vero vulgo conceperit, peregrinum ex ea nasci. — 91. Item si qua mulier civis romana prægnans ex senatusconsulto Claudiano ancilla facta sit ob id quod alieno servo, invito et denuntiante domino ejus, (coierit), complures distinguunt et existimant, siquidem ex justis nuptiis conceperit, civem romanum ex ea nasci; si vero vulgo conceperit, servum nasci ejus cujus mater facta est ancilla. — 92. Item peregrina quoque si vulgo conceperit, deinde cive romana facta sit et pariat, civem romanum parit; si vero ex peregrino (cui) secundum leges moresque peregrinorum conjuncta est, videtur ex senatusconsulto, quod auctore divo Hadriano factum est, peregrinus (nasci) nisi patri ejus civitas romana quesita sit.

93. Si peregrinus..... non aliter filii in potestate ejus fiunt quam si eos in potestatem redegerit: quod ita demum is facit, si causa cognita æstimaverit hoc filii expedire; diligentius atque exactius vero causam cognoscit de impuberibus absentibusque: et hæc ita edicto divi Hadriani significatur. — 94. Item si quis cum uxore prægnante civitate romana donatus sit, quamvis is qui nascitur, ut supra diximus, romanus sit, tamen in potestate patris non fit; idque subscriptione divi Hadriani significatur; qua de causa qui intelligit uxorem suam esse prægnantem, dum civitatem sibi et uxori ab imperatore petit, simul ab eodem petere debet, ut eum qui natus erit, in potestate sua habeat. — 95. Alia causa est eorum, qui latini sunt et cum liberis suis ad civitatem romanam perveniunt: nam horum in potestate fiunt liberi; quod jus quibusdam peregrinis..... — 96..... Magistratum gerunt civitatem romanam consequuntur, minus latum est; cum hi tantum qui vel magistratum vel honorem gerunt, ad civitatem romanam perveniunt: idque compluribus epistolis principum significatur.

97. Non solum autem naturales liberi, secundum ea quæ diximus, in potestate nostra sunt, verum etiam hi quos adoptamus. — 98. Adoptio autem duobus modis fit, aut populi auctoritate, aut imperio magistratus, velut prætoris. — 99. Populi auctoritate adoptamus eos qui sui juris sunt: quæ species adoptionis dicitur adrogatio, quia et is qui adoptatur, rogatur, id est, interrogatur an velit eum quem adoptaturus sit, justum sibi filium esse; et is qui adoptatur, rogatur an id fieri patiatur; et populus rogatur an id fieri jubeat. Imperio magistratus adoptamus eos qui in potestate parentum sunt, sive primum gradum liberorum obtineant, qualis est filius et filia; sive inferiorem, qualis est nepos neptis, pronepos proneptis. — 100. Et quidem illa adoptio quæ per populum fit, nusquam nisi Romæ fit: at hæc etiam in provinciis apud præses earum fieri solet. — 101. Item per populum feminae non adoptantur, nam id magis placuit. Apud prætorem vero, vel in provinciis apud proconsulem legatumque, etiam feminae solent adoptari. — 102. Item impuberem apud populum adoptari aliquando prohibitum est, aliquando permissum est, nunc ex epistola optimi imperatoris Antonini quam scripsit pontificibus, si justa causa adoptionis esse videbitur, cum quibusdam conditionibus

1. Sententia hæc videtur: in erroris causa probanda nihil interesse cujus ætatis filius sit; ex lege Ælia Sentia autem causam probari non posse si minor anniculo sit filius. — 2. Totius loci argumentum tale esse visum est: Peregrinus si civem romanam uxorem duxerit, sive in terrene errore sive non, is qui nascitur, peregrinus est: sed matrimonio per errorem contracto admitti poterit causa probata, quæ ubi nullus error interveniret, cessare constaret. — 3. Senus hujusmodi aliquid postulare videtur: illud certe constat, inter cives romanam et peregrinam, siquidem eam cum qua connubium habet, uxorem duxerit, etc. — 4. Huius loci sententia hæc esse videtur: Itaque si civis romana peregrino, cui connubium sit concessum, nupsit, qui ex ea conjunctione nascitur, peregrinus et justus patris filius est, etc. — 5. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 6. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 7. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 8. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 9. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 10. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 11. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 12. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 13. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 14. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 15. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 16. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 17. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 18. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 19. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 20. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 21. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 22. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 23. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 24. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 25. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 26. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 27. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 28. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 29. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 30. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 31. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 32. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 33. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 34. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 35. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 36. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 37. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 38. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 39. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 40. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 41. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 42. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 43. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 44. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 45. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 46. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 47. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 48. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 49. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 50. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 51. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 52. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 53. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 54. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 55. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 56. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 57. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 58. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 59. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 60. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 61. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 62. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 63. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 64. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 65. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 66. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 67. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 68. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 69. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 70. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 71. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 72. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 73. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 74. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 75. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 76. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 77. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 78. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 79. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 80. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 81. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 82. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 83. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 84. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 85. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 86. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 87. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 88. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 89. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 90. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 91. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 92. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 93. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum est, talemque in eo Gaius expressisse videtur sententiam: Quod si cive romana peregrino nupsit, partum semper peregrinum nasci. — 94. Locum ad legem Æliam Sentiam pertinere manifestum